

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 150 Lei

RANDURI PENTRU OMUL LĂUNTRIC

Ne aflăm, cu siguranță, la pragul unei lumi care moare; dar în mijlocul ruinelor care zi de zi se grămădesc în jurul nostru, se înalță cât un munte înfiorător o îngrijorare care apasă pe toate inimile în care a mai rămas un rest de omenie: asistăm oare la prăbușirea definitivă a tot ce-i omenesc în om? Trebuie să renunțăm pentru totdeauna la toate frumoasele speranțe pe care le puneam în noblețea omului? Ne este dat la fiecare sfert de veac să sistăm la deslănțuire de sălbăcie și cruzime ca cele de astăzi, fără să putem face nimic împotriva? Să nu existe cu adevărat nici un mijloc, dar absolut niciunul în toată zestrea spirituală a omenirii ca omul să poată fi mai bun, mai uman?

Se va zice, poate: asemenea întrebări și îngrijorări au sbuciumat lumea oridecâteori a trecut prin încercări ca cele de acum și totuși nu s'a făcut mai bună. E adevărat, dar sunt astăzi semne care ne îndreptățesc să credem că pe viitor nu va mai fi așa. În primul rând, niciodată omenirea n'a identificat cu atâta precizie cauza acestor dezastre, cauză care nu-i alta decât: dezechilibrarea, dezaxarea, desfigurarea omului dacă vreți. Omul nu-i ceea ce trebuie să fie și mai ales omul nu-i ceea ce poate să fie după puterile care dorm în el și pe care se pare că nimeni nu le deșteaptă.

Al doilea semn e că această îngrijorare și dorința ridicării omului lăuntric a pus stăpânire astăzi pe oamenii de știință, ca oameni de știință, ceea ce nu s'a mai întâmplat până acum. Și noi europenii suntem obișnuiți să ne încredem în pătrunderea și stăruința oamenilor de știință. Oricare vor putea fi rătăcirile lor, îi așteptăm deaceia cu încredere la lucru, convinși că „numai puțina știință îndepărtează de Dumnezeu, pe când adevărata știință duce la Dumnezeu“, și că același Dumnezeu e și izvorul adevărului pe care-l descoperă știința și izvorul adevărului credinței care ne mântuie.

Așteptând cu bucurie aceste rezultate care nu pot decât să ne vină în ajutor, nu suntem totuși complet dezechipați. Avem cu ce porni la drum și echipamentul nostru e de cea mai bună calitate. Sunt principiile Bisericii lui Dumnezeu garantate de cele mai solide chezășii. În primul rând aceste principii vin dela Dumnezeu și desigur nimeni nu știe mai bine ce-i trebuie omului decât Dumnezeu care l-a făcut pe om: a doua chezășie e rodnicia lor de-alungul a douăzeci de veacuri: douăzeci de veacuri de-arândul aceste principii au fost în stare să scoată din oameni din aceiași plămădă ca noi cele mai desăvârșite și mai înalte exemplare de oameni: sfinții. O vorbă înțeleaptă spune: „De vrei să știi ce este în centrul pământului nu e nevoie să scormonești scoarța pământului, e deajuns să te uiți la lava de pe culmile vulcanilor“.

Având să cercetăm pe ce cale s'ar putea obține ridicarea lăuntrică a omului modern, zdruncinat din temelii, ne vom inspira aproape în întregime din îndrumările pe care ni le dă experiența acestor „vulcani“ ai spiritualității.

Inainte de a trece la aceste îndrumări, Sfinții Părinți ne atrag atenția asupra a două adevăruri de ordin foarte general.

Cel dintâi, privește semnificația, tâlcul deosebit al apariției omului printre făpturile lui Dumnezeu. Față de celelalte făpturi, apariția omului, ne spun Sf. Părinți, e o noutate. Și noutatea acestei apariții e că omul e singurul animal menit să se absoarbă, să culmineze, să se topească în spiritualitate. Datoria esențială a omului e să se împingă neconținut dela animalitate către spiritualitate și împreună cu sine să împingă și pe alții. Asupra acestui punct sunt astăzi de acord cei mai de seamă înțelepți ai lumii. Unii din ei chiar spun: „După cum omul trupesc nu-i întreg decât bărbat și femeie, tot așa omul spiritual nu-i complet de-

cât omul unit cu Dumnezeu. Inelul unității noastre spirituale rămâne spart, dacă nu vine să-l întregască smaraldul acesta de dumnezeiască frumusețe care-i Dumnezeu însuși". De ce natură e spiritualitatea la care suntem rânduiți să tindem, ne-o spune sf. Atanasie cel mare: „Dumnezeu s'a făcut om, ca pe noi să ne facă dumnezei"; iar cel mai extraordinar chip de sfânt pe care l-a rodit pământul răsăritului, sf. Simeon Noul-Teolog spunea despre sine cu smerenie: „Eu sunt om după fire, dar după mila și harul lui Dumnezeu sunt un dumnezeu-creat". Să spună filozofii dacă poate exista ideal de supra-om mai înalt decât acesta...

Aci să ni se îngăduie o observare: E adevărat că noi suntem și cu semenii noștri generoși câteodată, cu noi înșine suntem însă indulgenți și generoși totdeauna. Și dacă se întâmplă să nu fi încercat niciodată să ne cunoaștem ce suntem cu adevărat, apoi ne împodobim cu cele mai false și amăgitoare atribute. Ne credem buni, culți, civilizați, sfinți chiar, și nu odată diavolul neavând de lucru, a isbutit se scoată din minți asceti învechiți în pustie făcându-i să creadă c'eu ajuns îngeri în trup. Dar iată, Dumnezeu trimite încercări ca acestea de azi ca să putem verifica cine și ce suntem în adevăr. Și noi care ne credem buni, civilizați și culți ne vedem constrânși să recunoaștem că nu suntem nici măcar oameni de cinste și de omenie! Nu există chip să fie sfânt cineva, dacă nu e mai întâi om cinstit și de omenie. Cinstea și omenia sunt temelii de granit a celei mai înalte sfințenii. Cea mai frumoasă aparență de sfințenie se dărâmă ca o șandramă roasă de cari, dacă nu e întemeiată pe cinste și omenie.

Nu există interes care să scuze înaintea lui Dumnezeu sălbăticia și cruzimea. Nu există interes care să scuze lipsa de cinste și de omenie. E adevărat, suntem chemați la destine spăimântător de înalte. Dar cred că Dumnezeu nu s'ar supăra, dacă am mobiliza toate puterile noastre și toate puterile harului divin ca să putem dărui lumii de astăzi, întâi de toate, oameni de cinste și de omenie fără de care tot ce clădim e clădit pe nisip.

Al doilea adevăr de ordin general privește metoda. Există o metodă care să ne ducă cu grămada și în mod automat la scopul spiritual pe care-l căutăm? Nu există. De ce? Pentru că deși avem toți aceleași năzuiește spirituale nu există doi oameni cari să fie exact la fel. Și Dumnezeu are prea mult respect de personalitatea și libertatea noastră ca să ne îmbrace pe toți în aceeași cămașă de forță. Există însă

altceva. Sfinții Părinți ne dau o direcție și niște semne: „Mergeți în direcția și după semnele acestea, ne spun ei, și veți ajunge la țel". Direcția, drumul singur nu ne duce la scop. Trebuie oar cum să colaborăm cu drumul ca să atingem scopul. E ca și când cineva ar călători pe-un drum de pădure: a urma cărarea nu-i de ajuns; ca să ajungă unde vrea, omul trebuie să ia seama la semnele de la răspântiile cărărilor... Și fiecare colaborează cu „drumul" după zestrea personalității sale.

Să vedem acum ce îndrumări ne dau sf. Părinți pentru a ajunge la omul de omenie pe care-l căutăm.

Pentru a fi însă cu desăvârșire fidel față de mărturiile sf. Părinți trebuie să mai adaug încă o lămurire: sf. Părinți nu garantează reușita îndrumărilor lor decât pentru o anumită categorie de oameni: pentru oamenii cari cred tot ce învață Biserica, cari practică ce poruncește Ea și mai ales cari și-au ales un duhovnic care să-i controleze și în care să aibă absolută încredere.

*

Și acum iată acele îndrumări, pe care, pentru mai multă înlesnire, le-am redus la trei.

Cea dintâi, e dorul și căutarea unei vieți de intimitate, de apropiere cu Dumnezeu, apropiere căutată cu sufletul limpede și mereu proaspăt cum e sufletul cristalina de prunc. Nici că se poate mai înțeleaptă îndrumare. Toată Sfânta Scriptură ne arată cât de mult dorește Dumnezeu această viață de apropiere, de intimitate cu noi și ceea ce dorește Dumnezeu e pentru noi poruncă.

Încă din Vechiul Testament, Dumnezeu dă glas acestei dorințe prin profetul său care zice: „Iată, vin zile când voi scoate din pieptul popoului meu inima lui de piatră și voi pune în locul acestei inimi de piatră, o inimă simțitoare, de carne". Cunoaștem apoi desgustul cu care Mântuitorul vorbea de acele „morminte vărute" simbolul desăvârșit al omului corect numai la exterior. Pentru El nu-i de ajuns a fi corect numai pe dinafară; El cere corectitudine lăuntrică, corectitudinea inimii. O spune cu altă împrejurare fariseilor: „Nu vă grijiți până la atât de spălări și curățiri; grijiți și vă păziți inima! din ea ies: uciderile, hoțiile, calomniile, nedreptățile și desfrânările". Iar altădată, a spus cuvântul acesta care și azi încă ne zguduie câteodată: „Oricine din voi vede o persoană și o pofteste pe ea, a și păcătuțit cu dânsa, în inima sa". E adevărat. Sunt oameni foarte corecți la exterior cari în ochii lui Dumnezeu sunt însă adevărate putregaiuri

vii, pentru că nu pun nici un frâu micilor tâlhării, murdării și fărădelegi care ne mișună tuturor prin inimă...

Sufletul acestei apropieri, acestei intimități cu Dumnezeu, e cum bine se înțelege, dragostea. Dumnezeu e Dragoste, spune sfânta Carte, și la dragoste se răspunde cu dragoste. E o apropiere dela Persoană vie la persoană vie, dela dragoste la dragoste. În locul corectitudinii exterioare, corectitudinea inimii, religia dragostei.

A apărut de câțiva ani o carte intitulată „Mistica Datoriei”. În ziua când vom fi în stare, așa cum spune cartea aceasta, să ne dăm seama că fiecare din îndatoririle noastre profesionale nu este altceva decât expresia concretă a voinții lui Dumnezeu în viața noastră particulară, și în ziua când ne vom împlini aceste îndatoriri, — în care am recunoscut voia lui Dumnezeu, — din dragoste pentru Dumnezeu, așa cum Mântuitorul și-a împlinit îndatoririle lui de Răscumpărător, spunând ca și El în fața datoriei: „pentru că iubesc pe Tatăl meu, fac aceasta”, în ziua aceea vom fi făcut un pas gigantic spre omul de omenie din noi, în ziua aceea lumea va fi intrat adânc în Dumnezeu și Dumnezeu va fi pătruns adânc în lume ca să se strângă în îmbrățișarea dragostei, în ziua aceea omul își va fi scos din pieptul lui inima de piatră și va fi primit dela Dumnezeu, în locul ei, o inimă simțitoare, de carne, o inimă capabilă de iubire, o inimă capabilă de dăruire lui Dumnezeu și oamenilor.

Alături de viața aceasta de intimitate cu Dumnezeu, sfinții Părinți așează întotdeauna o altă îndrumare: practica însingurării, practica singurătății. E lesne de înțeles că fără însingurare nu ne putem cunoaște nici pe noi, nu putem cunoaște nici pe Dumnezeu și în general nu putem cunoaște nimic adânc. Știm din Evanghelie că în clipele hotărâtoare din viața lui, Mântuitorul însuși se retrăgea în singurătate și se ruga.

Dar singurătatea ține sub cheie binefaceri și mai nebănuite încă. Fără singurătate nu putem nici măcar lumea și oamenii să-i iubim așa cum merită. Trebuie să știm urî într'un anumit fel lumea și oamenii, ne spun sf. Părinți, pentru a învăța să-i iubim cu adevărat.

Să ne aducem aminte de cuvântul Domnului: „Cine nu urăște pe tatăl său și pe mama sa și pe copiii săi și pe femeia sa și pe sine însuși, nu este vrednic de Mine”. Cum vă explicați altfel aceste cuvinte de ură în gura Dumnezeului Iubirii? Nu putem primi și nu putem iubi lumea așa cum ni se oferă sub as-

pectul ei instinctual, demonic, bestial, trecător, într'un cuvânt, sub aspectul ei care moare.

Nu sub aspectul acesta merită lumea să fie iubită. Lumea și oamenii au un aspect dumnezeiesc și prin acest aspect merită iubirea noastră. Dar acest aspect numai în singurătate se descoperă. Numai prin Dumnezeu putem iubi lumea așa cum merită, în ordine și dezinteresat. În singurătate se petrece într'o oarecare măsură și cu noi ceea ce se petrecea cu sf. Ap. Pavel: „Nu mai trăim noi ci Hristos începe să trăiască în noi”; și nu mai iubim lumea cum o vedem noi, ci cum o vede, o înțelege și o iubește Hristos.

În ciuda veacului de afaceri și de violențe în care trăim, oamenii au început să înțeleagă și să prețuiască singurătatea. Am cunoscut în Apus mari oameni de afaceri și industriași cari lăsaau toate la pământ și se retrăgeau trei, patru zile într'o mănăstire ca să se reculegă.

Asemenea retrageri au început să aibă loc și pe la noi. La sfârșitul unei astfel de retrageri, cineva care participase, un intelectual din Capitală îmi spunea: „N'am bănuit niciodată că singurătatea religioasă ține la dispoziția omului atâtea binefaceri și atâtea posibilități de limpezire”.

A treia îndrumare pe care ne-o dau sf. Părinți e în fine lupta nobilă pentru disciplina și depășirea lăuntrică, luptă susținută cu o energică și bărbătească vigilență. E atâta atenție și atâta artă strategică în acest efort de disciplină și de depășire, încât lupta aceasta ia caracterele unui adevărat războiu spiritual. Sfinții Părinți îi și spun; „Războiul cel nevăzut” al omului cu sine însuși. Pe lângă cărări care urcă spre Dumnezeu, sunt într'adevăr în noi fântâni de perversitate care stau gata să surpe și cele mai frumoase construcții spirituale și iată de ce nu putem niciodată suspenda acest războiu.

Adesea mă întreb: prin ce miracol de falsificare o religie care strigă la tot pasul veghiții, treziți-vă; veghiere, trezie, luptă, a ajuns astăzi să fie socotită de milioane de oameni drept o religie care adoarme un opium pentru popor? Și, iarăși prin ce miracol de falsificare o religie care-i, în fond un necruțător și hărbătesc războiu nevăzut cu sine însuși, a ajuns în mîntea multora o religie minoră bună doar pentru copii, pentru femei, pentru ființe slabe și sentimentale? Dar trăim în veacul când trebuie să ne așteptăm la toate denaturările și când trebuie să nu ne mai mirăm de nimic!...

Ce poate fi mai strașnic decât lozinci ca

acestea din Evanghelie: „Dacă ochiul tău te smintește, scoate-l și-l aruncă dela tine“... „Dacă te smintește mâna sau piciorul tău, taie-le și aruncă-le dela tine?“ Desigur cuvintele acestea nu trebuiesc înțelese în sensul lor literal, dar oricum ce strașnică lecție de necruțare spiritua-lă! Nu era vorba aici, pentru Mântuitorul, de păcat și virtute ca simple noțiuni abstracte, era vorba de ridicarea sau de ruina unei ființe care-i stătea la inimă, pentru care coborise din cer și pentru care a mers până la moarte și aici nu e locul jumătăților de măsură. E incontestabil așadar: religia noastră are și această față de bărbătească și aspră energie. Se zice că Dumnezeu guvernează lumea cu o mână de fier îmbrăcată într'o mânășe de catifea. Exact în felul acesta ne sfătuiesc și sf. Părinți să urmărim depășirea și disciplina noastră lăuntrică: cu calm, cu blândețe, cu liniște dar totodată cu generoasă și necruțătoare energie. Iar pentru zilele când lupta cu noi înșine ia înfățișarea de caznă chinuitoare, de muncă silnică, sfinții Părinți ne asigură că mila Domnului ne-a dăruit un Inviorător, pe care-l putem avea oricând cu noi, prin rugăciune și prin sfințele Taine. E Harul sfânt, acest bun Uriăș nevăzut care stă de-apurarea în preajma noastră gata să ducă el tot greul poverilor, lăsându-ne nouă numai cea ce-i pe măsura puterilor noastre...

La acestea s'ar reduce, în linii generale, îndrumările sfinților Părinți, în problema de care ne ocupăm „Mergeți ne zic ei, pe calea și în direcția aceasta a întimității cu Dumnezeu, a singurătății religioase a luptei pentru disciplină și depășire și pentru rest harul lui Dumnezeu și experiența vă vor învăța“.

Negreșit, încrederea pe care sfaturile acestea duhovnicești o pretind dela noi, ele au pe ce o întemeia: sunt cele douăzeci de veacuri de verificare pe care le-au biruit, sunt cele mai întregi și înalte figuri de oameni pe care le-au rodit. Nouă ne rămâne numai, să credem în valoarea lor, să ni le însușim și mai ales să încercăm a le practica.

Răspлата noastră va fi că într'o bună zi, vom descoperi cu surprindere că, fără să luăm seama, a crescut în noi omul de cînstă și de omenie pe care-l căutăm, așa cum cineva călătorind cu vaporul pe Dunăre și urmărind firul apei indicat de linia geamandurilor, descoperă deodată, pe maluri, minunata frumusețe a munților românești dela Cazane...

*

Am cetit într'un scriitor strein o ciudată tâlcuire la parabola fiului risipitor. Se știe de ce-i vorba

acolo. E vorba de un tată care avea doi fii: unul care i-a rămas credincios, cellalt care a pomenit-o prin lume să se piardă. Și iată acum ce tâlcuire dă scriitorul nostru parabolei: Tatăl din parabolă e însuși Dumnezeu Tatăl; Fiul credincios e Mântuitorul Iisus Hristos, iar fiul rătăcitor nu-i altul decât Duhul Sfânt.

De ce? Pentru că în ziua Cincizecimii a plecat, dela Tatăl, în lume să petreacă cu desfrânații, cu păcătoșii și cu toți rătăciții de pe pământ, nu ca să se piardă și El cu ei, ci ca să i întoarcă pe toți în sâ-nurile Tatălui lor din ceruri ..

Iată suntem în zilele praznicului Cincizecimii.

E tocmai timpul când Duhul își începe dumnezeiasca lui colindă prin sufletele din lume ca să le întoarcă la Tatăl. La această răspântie de veac, în mijlocul restriștilor în care ne sbatem fiecare din noi, neamul nostru, lumea întreagă, să nu pierdem o clipă din vedere asaltul acesta nevăzut, universal și atotputernic în care Duhul Sfânt ne învaluiе an de an, din toate părțile, ci să-l rugăm, la disperare, să ne ajute să ne putem ridica măcar până la înălțimea omului cinstit și de omenie, măcar până la acest minimum de spiritualitate, fără de care viața omenească nu mai poate fi trăită. La aceasta să ne gândim oridecâteori rostim rugăciunea: „Împărate Ceresc“, rugăciunea Rusaliilor.

Și iată trăim sub semnul nedescifrat încă al acestei Cincizecimi...

Arhimandritul BENEDICT GHIUȘ

Criză de atitudine?

Inchipuți-vă o stâncă răsărită de veacuri în mijlocul valurilor, când domoale și străvezii, când întunecate și spumegând de mânie. Fie că-i mângăie cremenea colțuroasă cu un foșnet ușor ca de mătase, fie c'o izbesc cu putere din tot adâncul și se prefac în cascadă de mii și mii de stropi — valurile acestea trec. Stâncă rămâne. E magnifică această permanență în mijlocul văltoirii, atât de magnifică încât am fi ispitiți s'o asemănăm cu atitudinea Bisericii lui Hristos în mijlocul valurilor lumii. Dar tocmai fiindcă de atitudine e vorba aci, apoi imaginea — atât de mult folosită — a Bisericii creștine ca o stâncă între valuri, nu este cea mai adecvată. Căci Biserica nu poate asista pasivă la toate frământările lumii, cum ar fi o stâncă. Aceasta ar fi mai mult o lipsă de atitudine, o criză — cum s'ar spune.

Dar poate fi vorba de o criză de atitudine în în Biserica creștină care ne privește în speță pe noi ortodocșii? Cineva s'a și grăbit să dea un răspuns prea optimist, pentru că privea chestiunea în liniile mari de doctrină, fără să adâncească o documentare în amănunte: „Criza aceasta — scrie dânsul — n'a fost decât în câteva imaginații supraexcitate de perfidia rom. catolică și protestantă și ademenite de

bogăția într'adevăr stupefiantă de atitudini teologice rom. catolice și protestante". Și la urmă concludă că Biserica ortodoxă, deci și cea românească, „nu suferă din lipsa de atitudini“, pentru că ea „este singura Biserică, care trăește cu adevărat virtuțile și doctrina creștină“ (v. revista Altarul Banatului an I. Nr. 3—4, pag. 123). Foarte just. Dar pare-mi-se că le trăește prea intim. Desigur că atitudinea se bazează pe consecvență. Inșă tot atât de adevărat e că atitudinea presupune și reacțiunea față de ce-i este protivnic.

Biserica a fost mai fericit asemănată cu un organism viu ce are pe Mântuitorul Hristos „capul trupului, al Bisericii“ (Colos. 1,18), iar noi creștinii „suntem un trup în Hristos și fiecare suntem mădulare unul altuia“ (Rom. 12,5). Știm, înșă, că organismul reacționează puternic împotriva oricărui rău, sau boală care-l asaltează. Abia se încuibează bacilul, și celulele albe (fagocitele) din sânge încep lupta pe viață și pe moarte împotriva lui. Fără cruțare, fără transacțiuni: cu un elementar fanatism natural. Dar poate că depășese asemănarea, afirmând că fagocitoza organismului uman este o atitudine: Preîntâmpinarea și nimicirea pericolului, fără vre-un compromis. Căci ori pierе agentul boalei și scapă omul, ori învinge microbul și pierе omul.

Aceleași afirmații sunt valabile și pentru Biserica noastră. In mod firesc ea trebuie să-și aibe atitudinea ei proprie, neschimbată, neșovăitoare, care să se manifeste și în frământările lumii de azi, și care să izvorească din statornicia și neschimbata învățătură ortodoxă. E logic să pretinzi o linie de conduită fermă, și aplicată în viața ei în lume, acelei Biserici, care n'a schimbat nimic, ci a păstrat, timp de aproape două milenii, întregul tezaur al ortodoxiei. Ea ar trebui să fie conștiința trează ce reacționează prompt și sigur față de tot ce se întâmplă în lume sub toate raporturile: politic, social, cultural, religios...

Dar dacă nu putem contesta o atitudine dogmatică fermă, putem, oare, să spunem acelaș lucru și despre manifestarea acestei atitudini tradiționale a Bisericii în fața problemelor pe care vremurile de azi i le pun înainte? Aci e locul să ascultăm a doua părere despre atitudinea Bisericii noastre, părere opusă celei amintite, și anume: „Ne lipsește un lucru foarte important: o atitudine creștină bine precizată, bine susținută, în fața societății culte românești...“ (Em. Vasilescu : Râvna Casei Tale, pg. 15). Și pentru a proba această afirmație, autorul amintește mai multe opere de ale filosofilor și scriitorilor români, care avuseseră și au încă o mare influență asupra intelectualității, în primul rând, și apoi — ca o modă — chiar și în sânul masselor populare. Ci, pe când la Romano-apuseni, de exemplu, oamenii bisericii provoacă discuții publice cu detractorii, sau îi combat prin articole și

cărți până la extenuare, la noi atâtea și atâtea lucrări protivnice învățaturii lui Hristos au rămas fără vre-un răspuns... Aceasta vreasăzică atitudine?

Dar să nu anticipăm. Dela o vreme încoace se conturează pe firmamentul cugetării românești sistemul și gândurile de mare răsunset ale d. Lucian Blaga. S'au pus mari speranțe într'ansul pentru că făcuse și teologia. Dar se vede că din nectarul pe care albinele îl prefac în miere, păianguenul nu poate face decât otravă... De mult a început el să submineze concepția creștină despre Divinitate, despre Revelație, despre lume, etc..., dar numai când s'a atins și de însăși Divinitatea Mântuitorului, i s'au dat răspunsuri. Din ce-am citit, din ce-am auzit, recunosc: Bune răspunsuri, dar prea puține. Cazul Blaga — cel puțin în cele din urmă — ne onorează cu o oarecare schițare de atitudine.

Un fost monah care ponegrise ierarhia și monahismul în romanele sale atât de savurate de lume, a fost reprimit în mănăstire, după cât se aude. N'am auzit, înșă, că d. Damian Stănoiu — căci dânsul e cel cu pricina — și-ar fi ars în public scrierile sale, care calomniază și năpăstuesc, în loc să biciuească moravuri.

Ați observat apoi, că la Radio, uneori în acelaș program cu ora religioasă, diferiți conferențieri dezvoltă subiecte în flagrantă opoziție cu concepțiile creștine. Nu mai întreb dacă s'a făcut vre-o punere la punct pe aceeași cale de publicitate. Atunci cum vreți ca intelectualii noștri să-și cunoască și să-și prețuiască legea strămoșească, dacă ea nu lămurește prompt acuzațiile sau ponegririle ce i se fac. Să ne mai mirăm că d. Pamfil Șeicaru, în articolele sale, confundă ortodoxia cu panslavismul? Sau să ne supărăm că d. I. Al. Brătescu-Voinești, în zelul său antisemit, vrea să arunce laoparte Vechiul Testament și pe cel Nou să-l reformeze? In altă parte acești domni ar fi fost de mult puși la index... Dar despre vina lor, mai amănunțit altădată.

Afară de aceasta, mai amintesc și alte cazuri unde interesele mari ale Bisericii ortodoxe-române sunt direct prejudiciate. Se știe că avem două programe analitice pentru învățământul religios. Credem noi că am făcut tot ce e posibil pentru impunerea programei sf. Sinod? Asemenea și în privința numărului și timpului orelor de religie. Toate acestea au rămas pe seama întransigenței catihetului sau pe seama bunăvoinței inspectoratelor școlare.

Aceeși incertitudine ne întâmpină în legislația matrimonială. Intre forul bisericesc și cel civil există și azi deosebiri în ce privește impedimentele gradelor de înrudire și în privința motivelor de divorț, ca să amintesc numai câteva. Cine trebuia să creieze opinia favorabilă, să facă tot posibilul ca aceste două concepții să fie aduse la numitor comun?

Aproape sigur că ar fi reușit și să impună re-

paosul duminical, măcar în ce privește spectacolele cinematografele, adunările generale și alte ședințe care se țin în mod obișnuit Duminica înainte de masă. De ce nu s'ar putea face toate acestea după masă? Pentru ca să nu-și compromită boierii siesta?

Recunoaștem că în toate cazurile o atitudine fermă și rezonabilă în toate privințele își va da roadele. Și indivizii în particular vor înțelege mai bine și vor respecta în consecință Biserica aceea, care nu se pretează la compromisuri, schimbându-și păreri după împrejurări; dar și puterea politică, ce a fost întotdeauna cu multă înțelegere pentru Biserică mai vârtos în ultimii câțiva ani, dorește demnitatea Bisericii care se reține și asupra Statului.

Așa numita „biserică înaltă“ sau episcopală anglicană, tocmai prin lipsa de atitudine fermă, a compromis profund ideea de biserică de Stat după concepția protestantă, stând la tocmeală pe cele 39 articole ale confesiunii lor, când fusese vorba de o uniune cu ortodoxia, numai ca prin aceasta să strângă și mai mult legăturile politice ale Angliei cu respectivele State ortodoxe. Dar din cale afară de deconcertantă este „atitudinea“ episcopului de Canterbury față de bolșevism, pentru victoria căruia a făcut rugăciuni. Și asta, pentru că în prezent Anglia e aliată cu U. R. S. S.

Acesta e un exemplu care ne-ar putea pune pe gânduri. Căci numai acum avem dreptul să ne punem, cu folos, întrebarea dacă Biserica noastră este un organism sănătos ce reacționează prompt contra relelor din afară. Cu un cuvânt: Are o linie de conduită conformă cu doctrina ei milenară, sau trece printr'o criză de atitudine?

Presviterul B.

Despre ce să predicăm?

În Duminica 2-a după Rusalii (18 Iunie 1944) vom vorbi despre: INSEMNAREA CU SF. CRUCE.

Oridecâteori rostim o rugăciune, sau cetim la sf. slujbe din cărțile Sf. Scripturi, ori ne îmbăiem sufletul în melodia unei cântări bisericești, de obicei însoțim aceste forme de bază a cultului nostru creștin cu anumite mișcări sau acțiuni, cari dau mai multă demnitate și o mai mare putere de expresiune tuturor simțămintelor lăuntrice, de cari suntem pătrunși în momentul împlinirii lor. Toate aceste acțiuni, cari isvorăsc din aceeași necesitate a firii omului, de a-și arăta cinstea față de Dumnezeu prin anumite semne și forme văzute, întăresc și mai mult religiozitatea lui, o deșteaptă și o susțin, și mai ales îl ajută ca să se apropie cu vrednicie de Părintele său ceresc. Între aceste mișcări sau acțiuni însoțitoare a formelor noastre de cult, un loc de seamă îl ocupă *insemnarea cu sf. cruce*.

Este cea mai deasă mișcare pe care o facem în decursul sf. noastre slujbe. Nu se rostește nici o rugăciune, nu se face nici o cetire sfântă, nu se începe și nu se sfârșește nici o slujbă bisericească fără ca aceasta să fi fost mirezmuită cu semnul sf. cruci. Ne împodobim cu el când ne deșteptăm în zorii dimineții, când ne așezăm sau ne sculăm dela masă, când pornim la truda zilei, sau când ne plecăm capul spre odihna din timpul nopții. Așa cum în fața celor mari sau a cunoscuților noștri, ne descoperim capul și ni-l plecăm în formă de salut, tot astfel atunci când ne înălțăm sufletul spre Dumnezeu, cu bună mireasma unei rugăciuni sau cântări, ne facem mai întâi semnul sf. cruci, pentru ca în chipul acesta să ne arătăm respectul deosebit cu care ne apropiem de sfințenia Lui.

O facem aceasta deoarece pentru noi creștinii, Sf. Cruce este „*puterea lui Dumnezeu*“, mijloc de mântuire și de împăcare a noastră cu El și semn de biruință stropit cu însuș sângele Fiului Său. Sf. Apostol Pavel, vorbind despre acest semn, scria cu atâta convingere Galatenilor: „*Mie însă să nu-mi fie a mă lăuda decât numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea este pentru mine răstignită și eu pentru lume*“ (Galat. 6, 14). Iar o cântare bisericească răsună cu aceeași încredere: „*Crucea este pazoarea a toată lumea. Crucea, podoaba bisericii. Crucea, stăpânia împăraților. Crucea, întărirea credincioșilor. Crucea, mărirea îngerilor și dracilor rană*“.

Când vorbim despre acest semn dumnezeesc, este de neapărată nevoie să amintim și felul cum el trebuie făcut cuviincios, cât și însemnarea pe care Biserica o leagă de săvârșirea cu pietate a lui. O facem aceasta mai ales pentru faptul că și astăzi, după aproape douăzeci de veacuri de săvârșire neîncetată a acestui semn, vedem adeseori pe credincioșii noștri făcându-l unii cu o grabă prea mare, alții cu necuviință, iar alții cu o neștiință care vădește imediat că unii de aceștia nu se împodobesc, prea adeseori, cu binecuvântarea lui.

În biserica noastră semnul sf. cruci se face întotdeauna împreunând trei degete dela mâna dreaptă — în timp ce celelalte două se închid în palmă — și ducându-le la frunte zicem: „*În numele Tatălui*“, coborându-le apoi la piept, zicem: „*și al Fiului*“, iar atingând umărul drept și cel stâng, zicem: „*și al sfântului Duh*“ și lăsând mâna în jos îl încheiem prin cuvântul „*Amin*“, care însemnează „*așa să fie*“. Să nu se creadă însă că sf. noastră Biserică a orânduit, fără nici un temei, facerea în acest chip a semnului sf. cruci, deoarece fiecare mișcare din cuprinsul ei, ne aduce aminte de cele mai de seamă adevăruri ale credinței noastre. Cele trei degete împreunate închipuiesc pe Pr. a Sfânta Treime, în numele căreia ne facem semnul crucii; iar cele două închise în palmă însemnează cele două firi (dumnezeiască și omenească).

1). Svetilna dela Înălțarea sf. cruci.

scă) din persoana Domnului nostru Iisus Hristos. Coborârea mâinii dela frunte la piept închipuie venirea în lume a Mântuitorului, pentru a ne mântui și a ne împăca cu Dumnezeu, iar ducerea ei dela umărul drept la cel stâng însemnează înfăptuirea acestei împăcări și biruința Lui asupra diavolului.

Cel ce face acest semn asupra lui însuși, mărturisește în acest chip credința lui în taina Sf. Treimi și în marea operă a mântuirii plinită prin jertfa de pe cruce a Fiului lui Dumnezeu și exprimă în același timp voința și hotărârea lui de a mărturisi aceste adevăruri în toată viața lui și de a nu lăsa să-i scadă niciodată nădejdea că Părintele Ceresc îl va învrednici și pe el de darurile bogate ce izvorăsc pentru noi din Crucea lui Hristos. Când însă acest semn îl facem asupra altuia, cerem, prin mijlocirea lui, ca aceste daruri și binecuvântări să se reverse cu îmbelșugare și asupra celui ce se face, deoarece Hristos pentru toți s'a jertfit.

Dar, în afară de această însemnare simbolică a semnelor sf. cruci, facerea lui produce de fapt în sufletul nostru o revărsare de har, care ne scapă de primejdii, ne întărește în necazuri și mai ales ne fereste de uneltirile venite dela cel rău. Sf. Efrem Sirul scrie în această privință: „*In loc de scut, acopere-te cu prețioasa cruce, sigilând cu ea toate membrele corpului și inima ta... Căci foarte tare e această armă și nimeni nu-ți poate strica, dacă te vei pune sub scutul ei*“. Iar sf. Ciril al Ierusalimului îndeamnă în acest chip pe ascultătorii săi: „*Să nu ne rușinăm așadar de crucea lui Hristos! Chiar dacă altul ar ascunde-o, tu pecetlu-ește-ți în văzul tuturor fruntea, ca demonii văzând semnul împărătesc să fugă departe cuprinși de cutremur. Fă acest semn și când mănânci și când bei și când stai jos și când te culci și când te scoli și când vorbești și când mergi; într'un cuvânt în toate acțiunile tale*“¹⁾.

Tradiția noastră bisericească și în deosebi viețile sfinților ne pun în față o mulțime de întâmplări în cari ni se arată puterea și ajutorul ce se poate dobândi prin împodobirea cu semnul sf. cruci. Așa de pildă, despre sf. mucenic Nikon se spune că, fiind el încă păgân, mama lui, care mărturisea pe Hristos, vorbindu-i de puterea crucii, i-a spus într'o zi că oridecâteori se va afla în primejdie să se însemneze cu semnul crucii și va scăpa nevătămat. Pornind el odată la războiu, împreună cu alți ostași, în timpul luptei s'a văzut la un moment dat împresurat și amenințat să fie ucis de dușmani. În clipa aceea și-a adus aminte de statul mamei, a ridicat ochii spre cer și într'armându-se cu semnul sf. cruci, a zis: „Hristoase Dumnezeule, Atotputernice, arată spre mine în ceasul acesta puterea crucii Tale, că de acum făgăduiesc să fiu și eu robul tău,

adică mă voi închina Ție, împreună cu maica care m'a născut“. Imediat și-a redobândit curajul și lup-tându-se cu îndrăzneală a biruit pe dușmanii ce-l împresurau și a scăpat din toată lupta neatinș. Din acest moment Nikon a devenit unul din cei mai de seamă mărturisitori ai lui Hristos și pentru credința în dumnezeirea lui a primit mai târziu chiar și moartea de mucenic.

În chipul acesta lucrează în om puterea dumnezeiască a semnelor sf. cruci. Il întărește în strămtoare și-l scapă din primejdii, îl înouiește și-l înalță, îl apropie și-l unește cu cerul. Din acest motiv bătrânii neamului nostru nu-și începeau nici o lucrare, oricât de neînsemnată ar fi fost aceasta, fără ca să se fi împodobit mai întâi cu mireasma acestui semn dumnezeesc.

Să urmărim și noi acestui exemplu străbun și în clipele noastre de bucurie sau de întristare, în libertate ca și în strămtoare, în drum sau acasă și mai ales în decursul sf. noastre slujbe, să ne înarmăm cât mai des cu acest semn de biruință, pentru ca în chipul acesta să se reverse și asupra noastră harul lui Dumnezeu, care să ne întărească și să ne feriască de orice primejdie și de orice ispită venită dela cel rău. „*Doamne, armă asupra diavolului Crucea Ta ai dat nouă, că se îngrozește și se cutremură, nesuferind a căuta spre puterea ei, că morții ai sculat și moartea ai surpat; pentru aceasta ne închinăm îngropării și învierii Tale*“.

T.

La încheierea cursurilor

Românul își începe orice activitate, fie mare fie mică, cu gândul și nădejdea la Dumnezeu. Și merge cu Dumnezeu alături, și'n pace și'n furtună, și'n bucurie și'n durere, pentru că L. socotește pe Dumnezeu: Tată. Și pentru revărsarea de har și bunătate, se'nchenă smerit și inima-i pune pe buze cuvinte de rugăciune și mulțumită caldă. Creștinul curat trăiește în dogoarea rugămintii și se'nălzește de iubirea Celui ce este iubire. Apucă rugăciunea, ca'nfometatul pâinea. E o caracteristică aceasta a poporului nostru, pentru că în ea s'a născut și'n ea trăiește: în iubirea de Dumnezeu. Această superioritate de simțire — iubirea de Dumnezeu — întronându-se în om, îi desființează o parte din ființa lui naturală și atunci fără silă, în chip spontan și irezistibil, lucrează în el voia lui Dumnezeu. „*M'am răsrăstignit cu Hristos și trăesc, dar nu trăesc eu, ci Hristos trăește în mine, iar dacă nu trăesc în acest trup, trăesc cu credința în Fiul lui Dumnezeu, care mă iubește*“ (Gal. 2, 30).

Având această conștiință de superioritate creștină, căci prin Hristos ne am făcut „*făptură nouă*“ (2 Cor. 5, 17), ne copleșește conștiința dependenței noastre de Dumnezeu. Dependență și totuși libertate. Se pare fără îndoială un paradox. Dar înțelegând prin libertate puțința descătușării de sub imperiul păcatului, ne robim de voie în brațele larg deschise ale Dumnezeirii, trăind în căldura libertății roditoare de viață.

De aci continua noastră aplecare spre mulțumire către Părintele nostru cel ceresc.

Și azi, ca'ntotdeauna, avem a-i mulțumi. Căci — se

¹⁾ Sf. Ciril al Ierusalimului: CATEHEZELE. Partea I-a trad. de Pr. D. Fecioru. Buc. 1943 p. 115.

spune — că am ajuns la capătul, la încheierea unui capitol din viața noastră. Am zis „se spune” pentru că socot că în capitolul de viață în care am intrat acum patru ani, azi n'avem decât un popas. Și iarăș întrebuințând un paradox: azi e singura zi pentru noi în care noțiunea „capăt” sau „sfârșii” se acoperă complect cu noțiunea „început”. Pentru că deși la cașat, am pus abia primul pas pe pragul unui început.

Bazăm aceste afirmații pe credința că Teologia, a ceastă știință sfântă a religiei creștine, care sistematizează adevărurile despre Dumnezeu, despre atributele, lucrurile, revelațiile și tainele Lui, are câmpul foarte vast mai vast decât lumea. Și ar fi din cale afară de greșit să socotească cineva că toată știința teologică se poate încadra într'o programă analitică a unei școli teologice. Pentru că Teologia este o știință de desăvârșire duhovnicească. Și cum desăvârșirea nu se poate limita la un efort de câțiva ani, pentru că viața e un joc de sușuri și scoborișuri, din care bine trebuie să chibzuești și să „iei seama să nu cazi”. Dar pentru aceasta trebuie tact, răbdare, iubire și nu numai atât, ci trebuie viață închinată. Cine și face un ideal din el însuși, acela, dela început se află într'un antagonism, ce nu se mai poate nivela în veci. Idealul nostru este și trebuie să fie căutarea lui Hristos, trăirea cu El și cu Dubul Său. Fiecare trebuie să ducă o luptă continuă, un războiu cu sine însuși și cu patimile, să se birue pe sine, să-și golească sufletul de tot ce este creatural și să l umplă de Dumnezeu, pentru ca să ajungă la acea transfigurare de care vorbește sf. Ap. Pavel: „din stricăcios în nesticăcios și preamărit” și să se transpună din regiunea neasemănării, în cea a asemănării cu Dumnezeu. Și pentru a da dovadă de această energie creștină, nu e de ajuns să treci un examen, mai mult sau mai puțin relativ. Ci e necesară toată gama de sbuciumări, de răvnă și perseverare în căutarea și escaladarea cerului. Și această suire la cer nu e posibilă decât prin cunoașterea adâncă în evlavie și virtute a Sf. Scripturi, cu scrierile prorocilor, evangheliștilor, apostolilor, cu ale părinților apostolici, apologetilor, sfinților părinți și ale scriitorilor creștini, și identificare în viață cu aceste principii. Și se cer doar două lucruri simple — dar adevărat grele — munca și rugăciunea. Studiu înalt și aspru și hotărâre de a nu ceda nici unei greutăți, pentru că numai astfel ajungi să posezi adevărul și să ai „cuvintele vieții”.

Dar nu numai studiul acestui câmp imens al Teologiei, ci și însăși taina care ne așteaptă, preoția, e un prilej de cutremurare și de trezie, de veghe. Căci acolo nu muncești numai pentru tine, ci ai luat în pază și alte suflete, pe care trebuie să le duci la mântuire, la sfințire. Și răspunderea aceasta mare nu trebuie scăpată din vedere niciodată, căci nu ți primejduiești numai sufletul tău, ci și al altora de care n'ai drept să ți bați joc și pentru pierderea cărora nu poți avea nici o scuză.

Lupta care ne așteaptă nu e ușoară. Avem în față cataclismul care s'a deslănțuit pe globul ce ne poartă, cu grozăvii ce n'a cunoscut istoria omenirii, cu barbarii ce au făcut din om neom și l-au coborât pe o treaptă mai joasă decât pe animale, căci nu s'a văzut nici o specie de animale să se arunce cu atâta furie asupra speciei sale, ca omul cu rațiune, dar fără inimă, sau cu inimă falsă, pervertită și ticăloasă.

În vâltoarea zilelor pe care le trăim, cu toată slăbiciunea noastră, noi nu ne clătinăm; căci noi credem în Dumnezeu. Credem „cu credința ucenicului ce și-a văzut Stăpânul săvârșind lucruri mari și minunate”. (P. S. Iosif Gașton). Întăriți cu această credință, orice greutateți ar trece peste ca-

pul nostru, nu vor putea să abată de pe căile ei corabia mântuirii. În marea de noroi, vom ști să rămânem stâncă și rază de lumină, sau după expresia Sf. Grigorie de Nazanz — Teologul — „un izvor marin, dulce, între ape amare”.

Tiberiu Gh. Dârlea

Informațiuni

■ LA RUSALII, Sf. Liturghie, urmată de Vecernie, în Catedrala din Arad, a fost oficiată de P. S. Sa Părintele Episcop Andrei, asistat de 10 preoți și 3 diaconi. La începutul slujbei, P. Sfinția Sa a tuns într'u cetăț și a hirotesit într'u ipodiacon pe dl Ioan Ungureanu, colaborator și administrator al foilor „Tribuna Română” și „Calea Mântuirii”.

La Priceasnă a predicat I. P. Cuv. Sa Arhim. Benedict Ghiuș, duhovnicul Academiei Teologice. Frumoasa predică a I. P. C. Sale o publicăm în fruntea revistei.

A doua zi de Rusalii, Sf. Liturghie a fost servită de I. P. C. Arhim. Benedict Ghiuș, asistat de 4 preoți și 2 diaconi. A predicat P. C. Prot. F. Codreanu.

■ INCHEIEREA anului școlar la Academia de Teologie din Arad, s'a făcut Miercuri în 7 Iunie c. La examenele de finea anului s'au prezentat din anul I 14 studenți, din anul II 13, din anul III 10 și în anul IV 8. Dintre cei înscriși nu s'au prezentat, fiind la armată, din anul I 9, din anul II 6 și din anul III 1. La examenul I fundamental s'au prezentat 12 și la al II-lea 8. Examenul de cvalificație preoțească va fi luni în 12 Iunie c.

■ INVENTARUL CAPELEI dela Școala primară „V. Hotăran” a sporit cu un clopot așezat într'o frumoasă clopotniță, lucrată și ridicată în curtea școalei de Școala Industrială din Arad. Sfințirea s'a făcut a doua zi de Rusalii.

Încă o faptă vrednică a d-nei directoare Ana Mihalache.

Școala de Duminică

25. Program pentru Duminică (18 Iunie) 1944.

1. Rugăciune: Împărate ceresc...
2. Cântare comună: „Bine ești cuvântat, Hristoase”... (Troparul Rusaliilor).
- 3—4. Cetirea Evangheliei: (Matei 4, 18—23) și Apostolului (Romani 2, 10—16) zilei cu tâlcuire.
5. Cântare comună: Duhul Tău cel Sfânt. (70. Cânt. rel. pag. 42).
6. Cetire din V. T.: Moartea lui Moise. (A doua lege cap. 34).
7. Povește morale: Despre înfrânare, trezvie, limbuție. (Cartea înțel. lui Iisus Sirah. c. 19).
8. Intercalații: Poesii rel. etc.
9. Cântare comună: Împărate ceresc...
10. Rugăciune: Sara și dimineața... (Dela Vecernie). (Vezi Liturghier pg. 20).

(A se vedea „Instrucțiunile” din Nr. 1/1943). A